

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

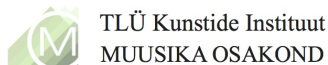
Gerhard Lock

Muusikateadlane ja helilooja

Tallinna Ülikooli Kunstide Instituudi muusika osakonna muusikateaduse lektor

13.02.2014

KTKDK Kaunite Kunstide Filosoofia loengusari Pärnus

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Seosed muusika ja tantsu, heli ja liikumise vahel

... nii vana nagu inimkultuur

Selle inspireerivad, sünergeetilised, vastastikult rikastavad printsiibid

... on endiselt **vähe uuritud** peamiselt põhjusel, et **interaktsioonis valdkonnad kaitsevad** oma enda ala, traditsioone, hoiakuid ja rolli kunstilisel ja teaduslikul tasandil.

Moderntantsus ja vabaimprovisatsioonis

... **ahelad ja piirid** on aga murenenud ja **neist on üle saadud** juba kunstiliselt **20dal sajandil**

... **tantsu teaduslik uurimine** kui interdistsiplinaarne nähtus ja esteetika on suhteliselt **uus akadeemiline distsipliin** (vt Burt 2009: 4)

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Seosed muusika ja tantsu, heli ja liikumise vahel

Tantsu teaduslik uurimine

"Aktuaalne **tantsu uurimise tugevus ja elujõulisus** on osaliselt **meediumi spetsiifiliste metodoloogiate arengu** tagajärg võimaldamaks tuvastada ja **analüüsida konkreetseid omadusi ja kvaliteetid**, mis on just **tantsule** kui kunstivormile iseloomulikud."

"Sellised metodoloogiad on **intradistsiplinaarsed**, kuna need toimivad **siseringelt** keskendudes **meediumi spetsiifilistele omadustele ja kvaliteetidele**, mis on selliste omaduste ja kvaliteetide esilekutsujad."

"Paljud uurijad hakkavad aru saama **vajadusest tõendada selliste omaduste olulisust** kui **tantsuesituse aspektid** hakkavad huvi tekitama **teiste distsipliinide** uurijates." (Burt 2009: 4)

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Seosed muusika ja tantsu, heli ja liikumise vahel

"Choreography as an aesthetics of change" (Daghdha Framemakers series)

Klien, Valk, Gormly et al. 2008

"Musicality in performance" research in „Communicating musicality“

Malloch & Trevarthen 2009

Instant Composition. Interdisciplinary Instant Composition [website]

www.instantcomposition.com [2014]

... näited **kasvava hulga uuringutest/kirjandusest/projektidest**, mis dokumenteerivad ja juhivad muutust mõtlemises **liikumisest, tantsust ja koreograafiast** seoses kontekstiga milles see aset leiab niisamuti nagu seoses teiste kunstide, kinesteesia, multimeedia, filosoofia ja improvisatsiooniga.

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Seosed muusika ja tantsu, heli ja liikumise vahel

Minu huvi interdistsiplinaarse uurijana:

... **interaktsiooni ja “koreomuusikaliste seoste”** uurimine muusikas ja tantsus (vt Aus & Lock 2012)

... **heli ja liikumine** (esituslikus) (vt Lock 2011a)

Arvestan **loovuse** ning **musikaalsus, improvisatsiooni ja kommunikatiivseid aspekte** (pedagoogika valguses).

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Seosed muusika ja tantsu, heli ja liikumise vahel

Selles ettekandes tutvustan:

... pilootuuringu esialgsed tulemused,

- analüüsin muusika ja tantsu seoseid musikaalsuse ja loovuse, korduvate mustrite ja spontaansuse aspekte
- improvisatsioonilises tantsuetenduses **"Tahkuna fantaasiad"**
 - esiettekanne noorte tantsijatega vanuses 9, 12, 15 ja 23 ja minu endal kaastegevusel klaveril **Hiiumaa Tantsufestivalil HTF 2011** (vt etenduse põhiprintsiipe Lock 2011a & b).

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Koreomuusikaliste seoste töötoa tulemi etendus Hiiumaa Tantsufestivalil HTF2011

"Tahkuna fantaasiad"

Improvisatsiooniline tantsuetendus

6. august 2011, Käina Huvi- ja Kultuurikeskus.

Tantsijad: Mari-Liis (27), Anna Teele (15), Karen (12), Carol (9), klaveril: Gerhard Lock (33). Muusika: (1) fragmendid: "Interkozmosz" (notyet, fakir hobby 2006/Ungari), "bea-piaia" (Naterijeka, Muschraum/Sander Saarmets Ulmeplaadid 2005/Eesti), "Must orav" (Tsaca Tsap, Pastacas/Ramo Teder Kohvirecords 2002–2004/Eesti), "The Wilhelm Scream" (James Blake, YouTube jamesblakeproduction 2011/Suurbritannia); (2) klaveriimprovisatsioonid Gerhard Lock; koreograafiline põhiidee: Kaspar Aus, G. Lock, koreograafia: tantsijad; (3) töötoa raames tehtud helisalvestused Tahkuna tuletornis 06.08.2011.

Kestvus 25 min.

- **improvisatsiooniline koreomuusikaline etendus** (sellel ajal veel ilma pealkirjata) on **vormilises plaanis traditsiooniline nii muusikas kui ka liikumistes**

- muusikapõhine **multimediaalse nähtuse analüüsis: kategooria 0*** sisaldades mõningaid elemente kategooriatest 5 ja 6**

- **eesmärk:** võimaldada **inspiratsiooni mõlemas suunas:** tants muusikast ja vastupidi

- iga tantsija: om „heli ja ruumiruum“ vaheldumisi muusikaimprovisatsiooniliste lõikudega

- arvestab osalejate **eelteadmiste ja muusikaliste ja tantsu kogemustega**, mis garanteerivad edukat **õppimist ning loovprotsessi**.

* 0) Etendused elektrooniliste ja elektroakustiliste elementidega, esitatud akustilistel instrumentidel (vt Lock 2011a)

** 5) *Soundscape* (e kõlamaastiku) kompositsioonid, eelsalvestatud, lindilt, 6) *Soundwalk* (e helirände) kompositsioonid (vt Lock 2011a)

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Põhiidee ja eesmärk:

... analüüsida, milline kahest **kunstiliigist** (st nende esitajatest) on

- millisel hetkel **juhtimas esituse protsessi?**
- kas selles protsessis esineb **tasakaalu hetki** või **võrdust?**
- kuidas saab seda tuvastada ja kuidas kogeb seda **publik?**

Teoreetiline taust:

... kuulajate kogemused tantsu vaadates (vt Reason & Reynolds 2010)

... kuulamine kehalise, aktiivse ja loova protsessina muutavas kõlakeskkonnas (vt Lock 2011a).

Meetod:

- empiiriline tajueksperiment, kasutades liugureid (slaiderkontrollereid (vt Lock [2014])
- osalejad (N=10) vaatavad/kuulavad **KAHT** "Tahkuna fantaasiate" fragmenti videovahendusel
- tagasivaatev küsimustik (Likerti skaala) hinnates TANTSU ja MUUSIKAT eraldi

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

D. TAJUTESTID JA KÜSIMUSED EKSPERIMENDI JOOKSUL

1. Test – Ainult tants (ainult visuaalne) (2x)

Hinda tagantjärel Likerti skaalal

(1=ei, 2=nõrk, 3=raske öelda/keskmiselt, 4=hea, 5=väga hea)

1.1 Loovuse tase

1.2 Improvisatsioonilisuse tase

1.3 “Musikaalsuse” tase

1.4 Orgaanilisuse tase

1.5 Sidususe tase

1.6 Kinesteetiline tase (“teadlikus positsioonist ja kehaosade liigutustest tajuorganite abil (*proprioceptors*) lihastes ja liigestes”)

1.7 Empaatia tase (“kehaline kaasahaaravus ja sümpaatia tunnete baasil”)

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

D. TAJUTESTID JA KÜSIMUSED EKSPERIMENDI JOOKSUL

2. Test – Ainult muusika (ainult heli) (2x)

Hinda tagantjärel Likerti skaalal

(1=ei, 2=nõrk, 3=raske öelda/keskmiselt, 4=hea, 5=väga hea)

2.1 Loovuse tase

2.2 Improvisatsioonilisuse tase

2.3 “Musikaalsuse” tase

2.4 Orgaanilisuse tase

2.5 Sidususe tase

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

D. TAJUTESTID JA KÜSIMUSED EKSPERIMENDI JOOKSUL

3. Test – Muusika ja tants koos (2x)

3.1 Kuidas kasutada liugurit reaajas:

vasak positsioon: **Tants juhib**

keskmine positsioon: **raske otsustada/ambivalentne**

parem positsioon: **Muusika juhib**

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

C. JUHEND EKSPERIMENDI LÄBIVIIMISEKS

Millele reageerida:

- liiguta liugurit vasakule, kui **tantsu** roll protsessi juhtimises suureneb
- liiguta liugurit paremale, kui **muusika** roll protsessi juhtimises suureneb
- hoia liugurit keskpositsioonis/keskalal: **ambivalentne**, raske eristada

Liuguri liigutamine:

- kuidas liigutada liugurit: üldiselt sujuvalt, kui vaja muuda positsioonid kiiresti

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Osalejad

N = 10

8 n, 2 m

Keskmine vanus = 35.6

Noorim 23

Vanim 78

Vanusevahe = 55

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Osalejad

Rühm I

Muusika = m (2) 2 n

ct = contemporary

/comp = composer

/mcol = musicologist

/ip = interpret

/ch = choir singing

MF_m/mcol/ip/ct

LA_m/comp/ip/m/ct/cme

Keskmine vanus = 52.5

Vanusevahe = 51

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Osalejad

Rühm II

Tants = d (2) 1 n, 1 m

/ct = contemporary

/ped = teacher

/cor = choreographer

/cme = choreomusical experience

AV_d/ped/cor/ct

KA_d/cor/ct/va/cme

Keskmine vanus = 33.5

Vanusevahe = 13

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Osalejad

Rühm III

Kunst = a (5)

4 n, 1 m

/p = performance

/d = design

/va = video art

/nm = new media

/arh = architecture

/res = research

EK_a/d/p

IK_a/va/p

JK_a/va/p

MP_a/va/nm/res

KS_a/arh/res/d

Keskmine vanus = 32.2

Vanusevahe = 17

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Osalejad

Rühm IV

Mitte-kunstnikud = na (1) 1 n

/ed = editor

/ch = choir singing

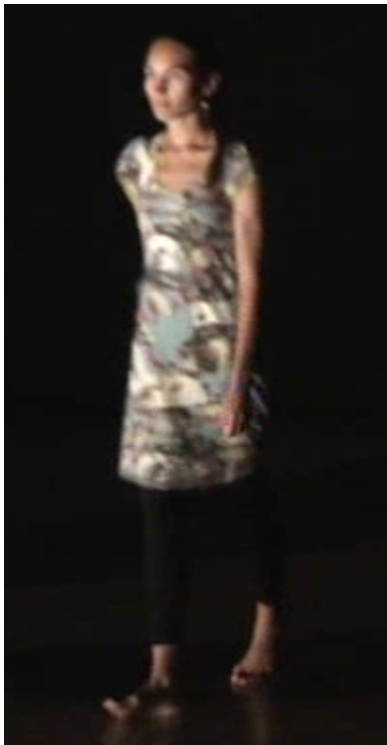
LJ_na/ed/ch

Vanus: 23

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Analüüsiobjekt

Video fragment 1 (tantsija, 23)

Video fragment 2 (tantsija, 12)

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Analüüsiobjekt

Video fragment 1 (tantsija, 23) Video fragment 2 (tantsija, 12)

Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Analüüsiobjekt

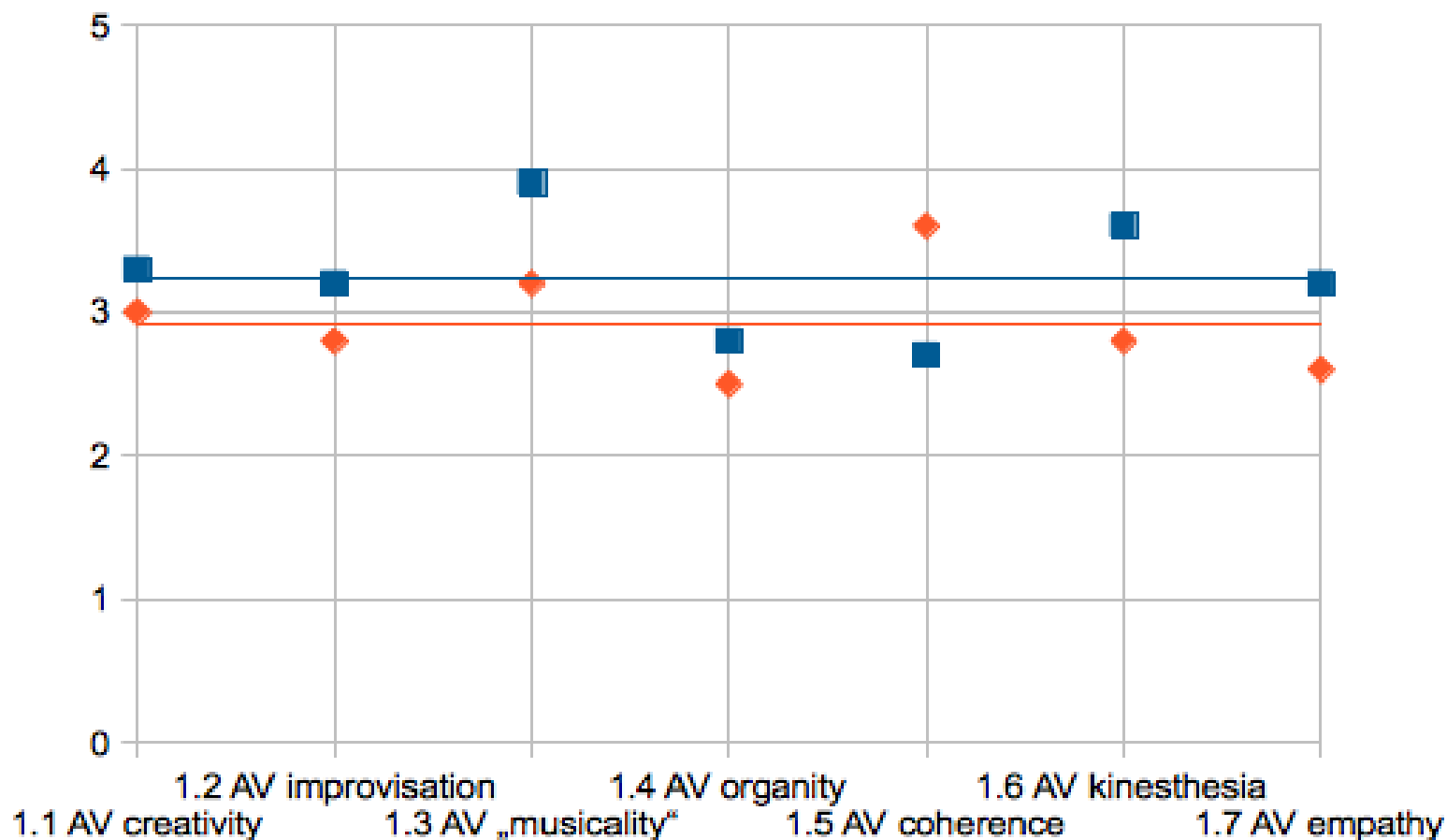
Video fragment 1 (tantsija, 23)

Video fragment 2 (tantsija, 12)

Tulemused 1 – 1. Test – Ainult tants (ainult visuaalne)

Hinda tagantjärel Likerti skaalal

(1=ei, 2=nõrk, 3=raske öelda/keskmiselt, 4=hea, 5=väga hea)

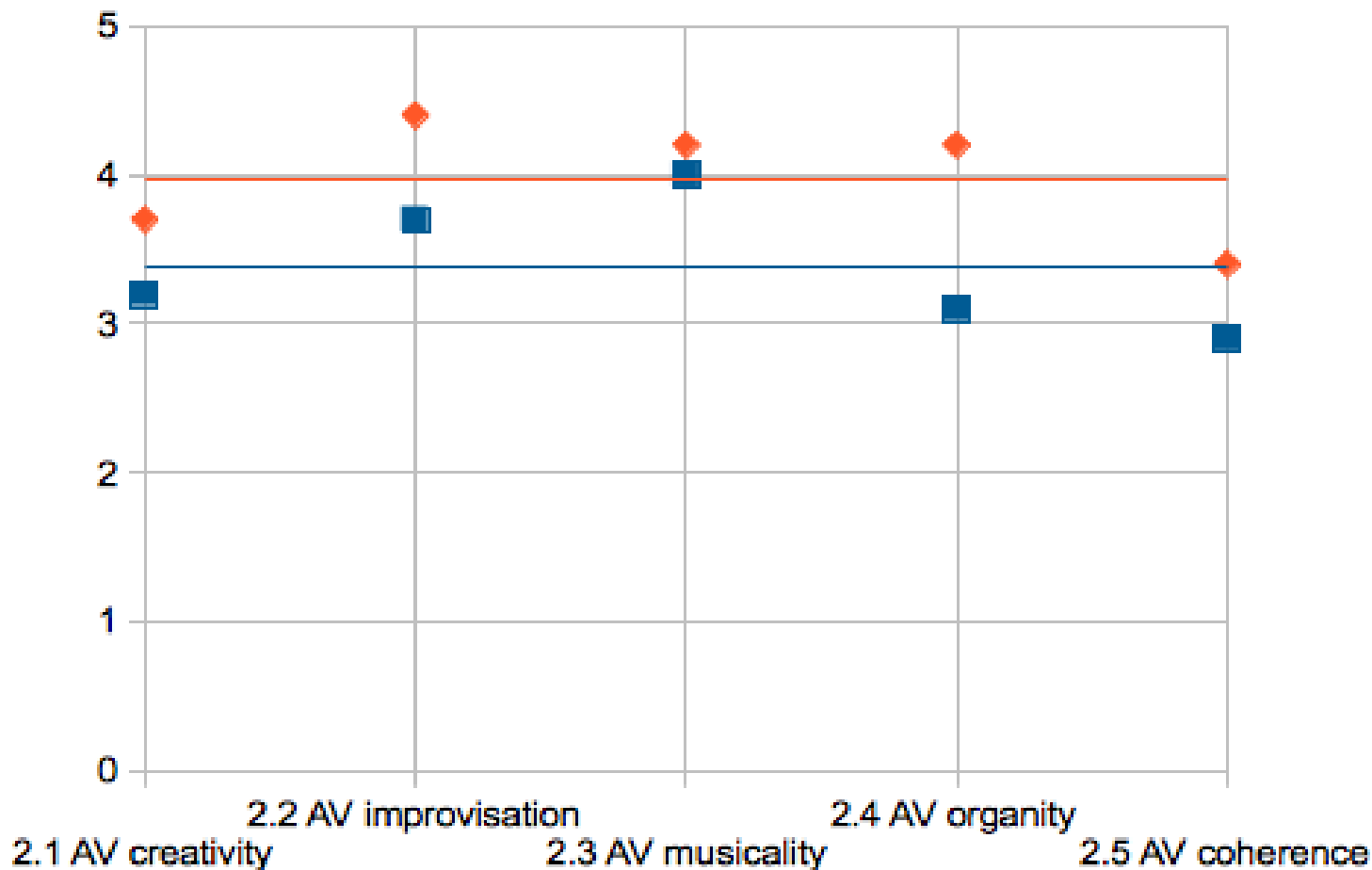

■ Fragment 01 – Dance only — Mean (Fragment 01 – Dance only)
◆ Fragment 02 – Dance only — Mean (Fragment 02 – Dance only)

Tulemused 1 – 2. Test – Ainult muusika (ainult heli)

Hinda tagantjärel Likerti skaalal

(1=ei, 2=nõrk, 3=raske öelda/keskmiselt, 4=hea, 5=väga hea)

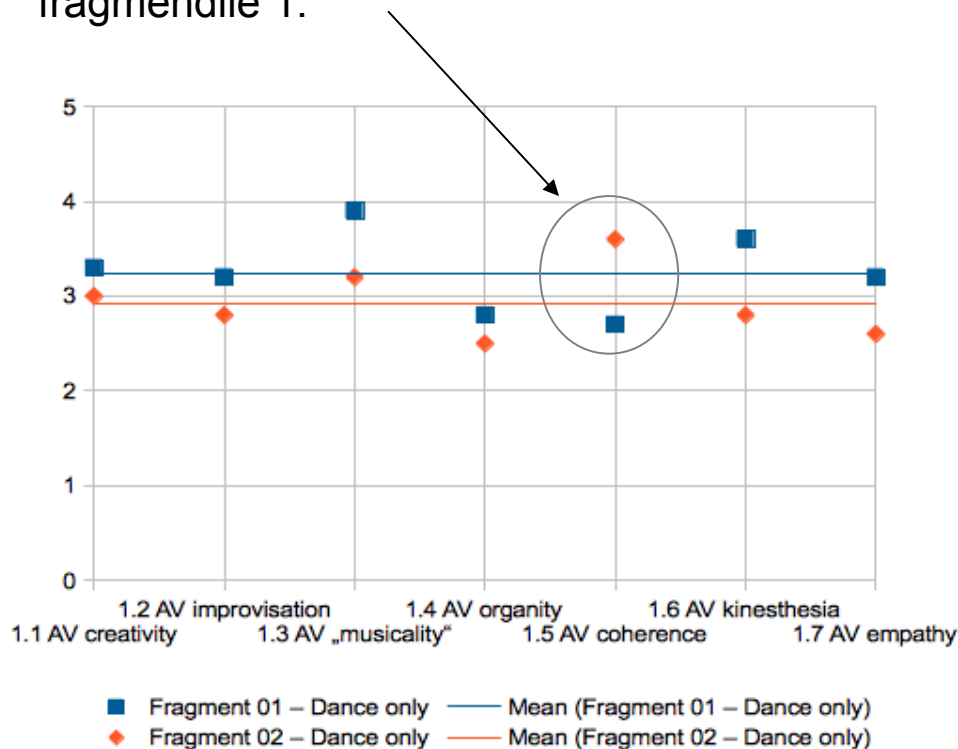
■ Fragment 01 – Music only — Mean (Fragment 01 – Music only)

◆ Fragment 02 – Music only — Mean (Fragment 02 – Music only)

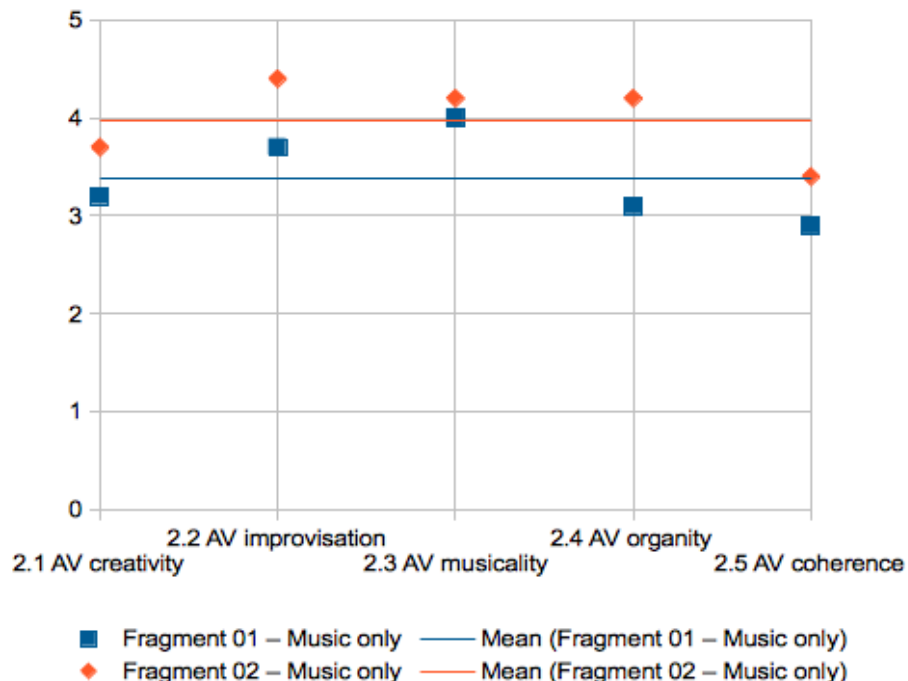
Tulemused 1 - võrdlus

Ainult tants

Ainuke juhus, kui keskmistatud hinnang fragmendile 2 on kõrgem võrreldes hinnanguga fragmendile 1.

Ainult muusika

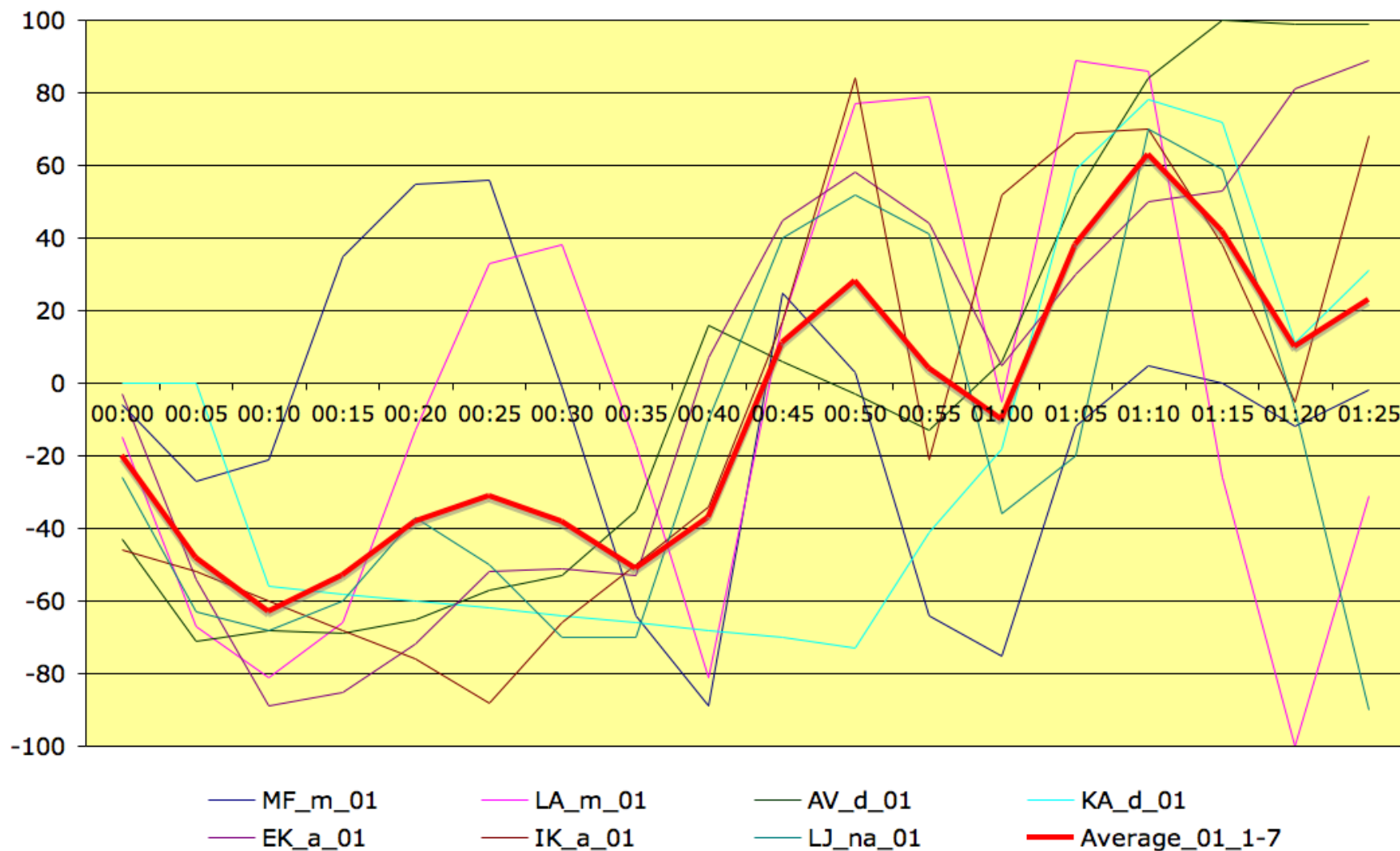
Fragmendile 1 arvutatud keskmised väärtused kokku (*mean*) on väga lähedase (3,25)

Fragmendile 2 arvutatud keskmised väärtused kokku (*mean*) on erinevad:

Ainult tants (2,9), Ainult muusika (4)

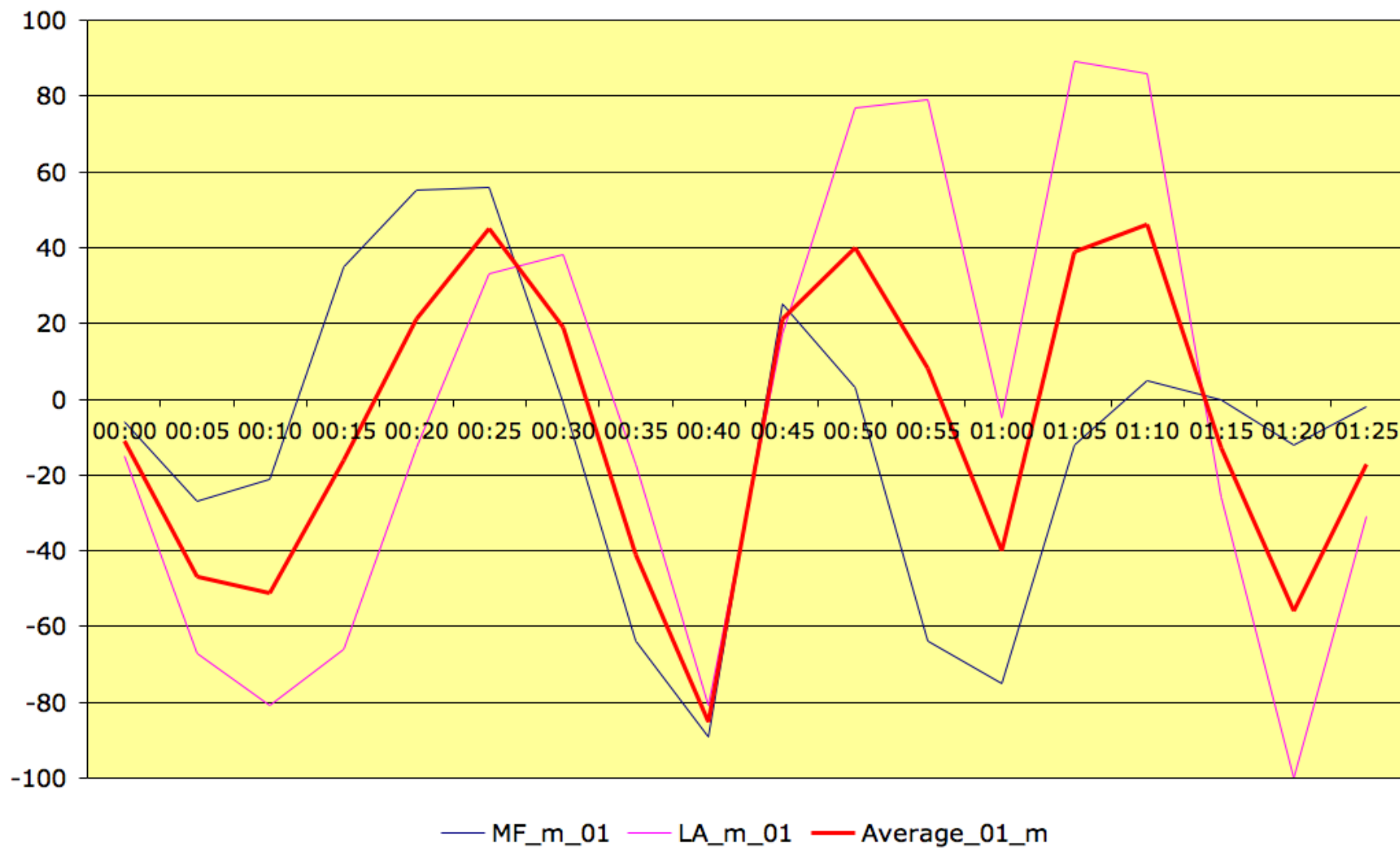
Tulemused 2 – 3. Test Muusika ja tants koos

Fragment 1 – osalejad 1–7

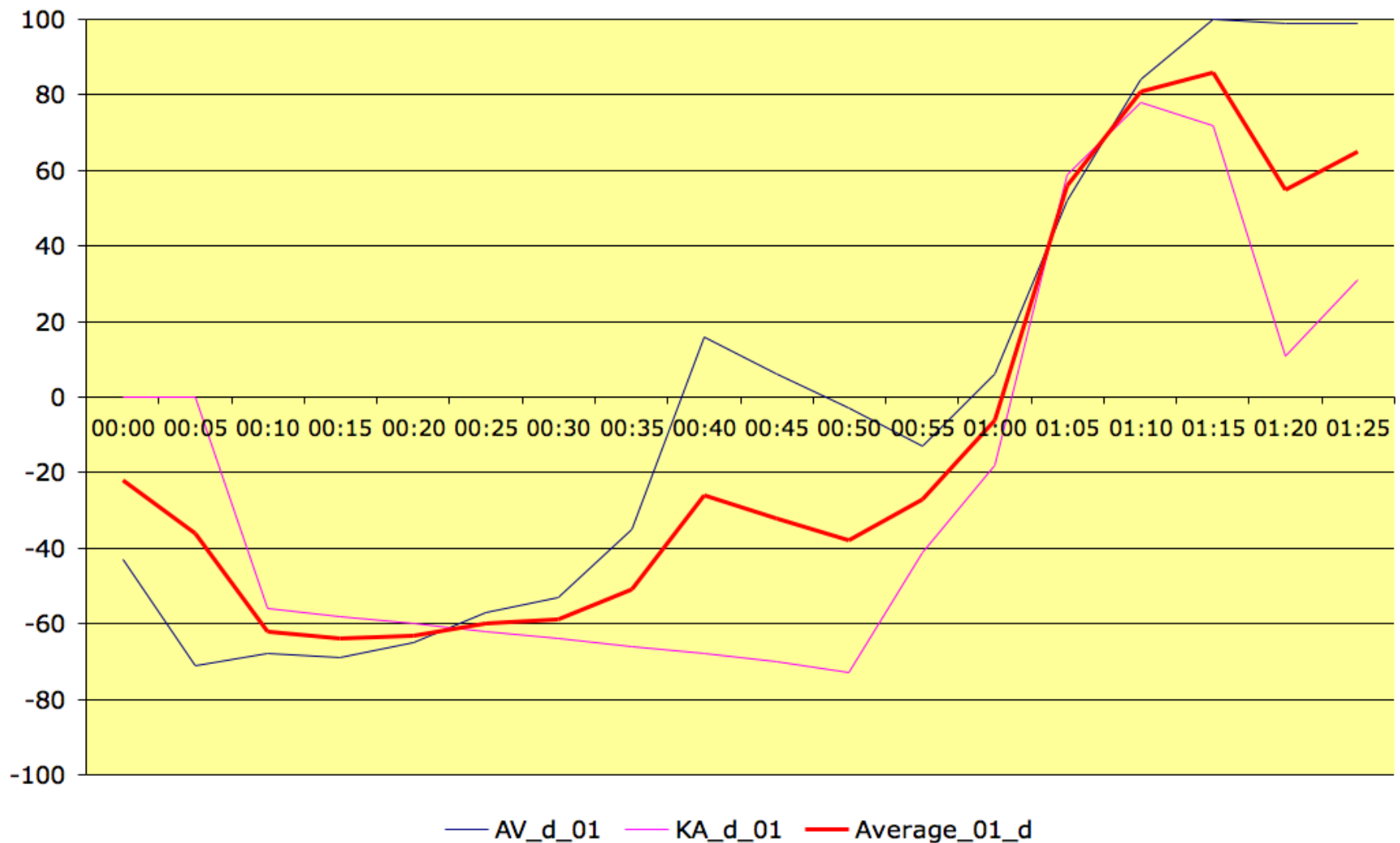
Tulemused 2 – 3. Test Muusika ja tants koos

Fragment 1 – muusikud

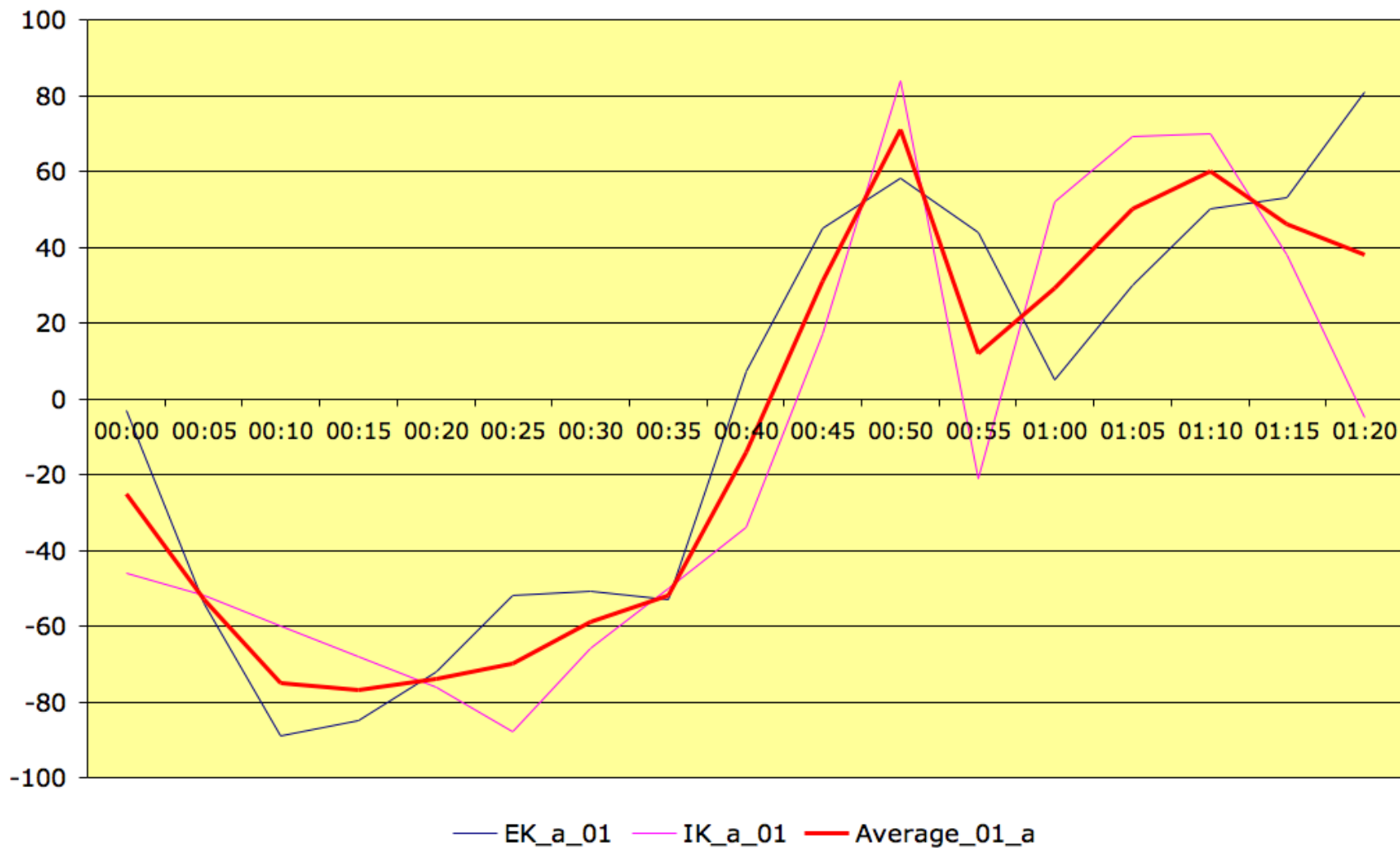
Tulemused 2 – 3. Test Muusika ja tants koos

Fragment 1 – tantsijad

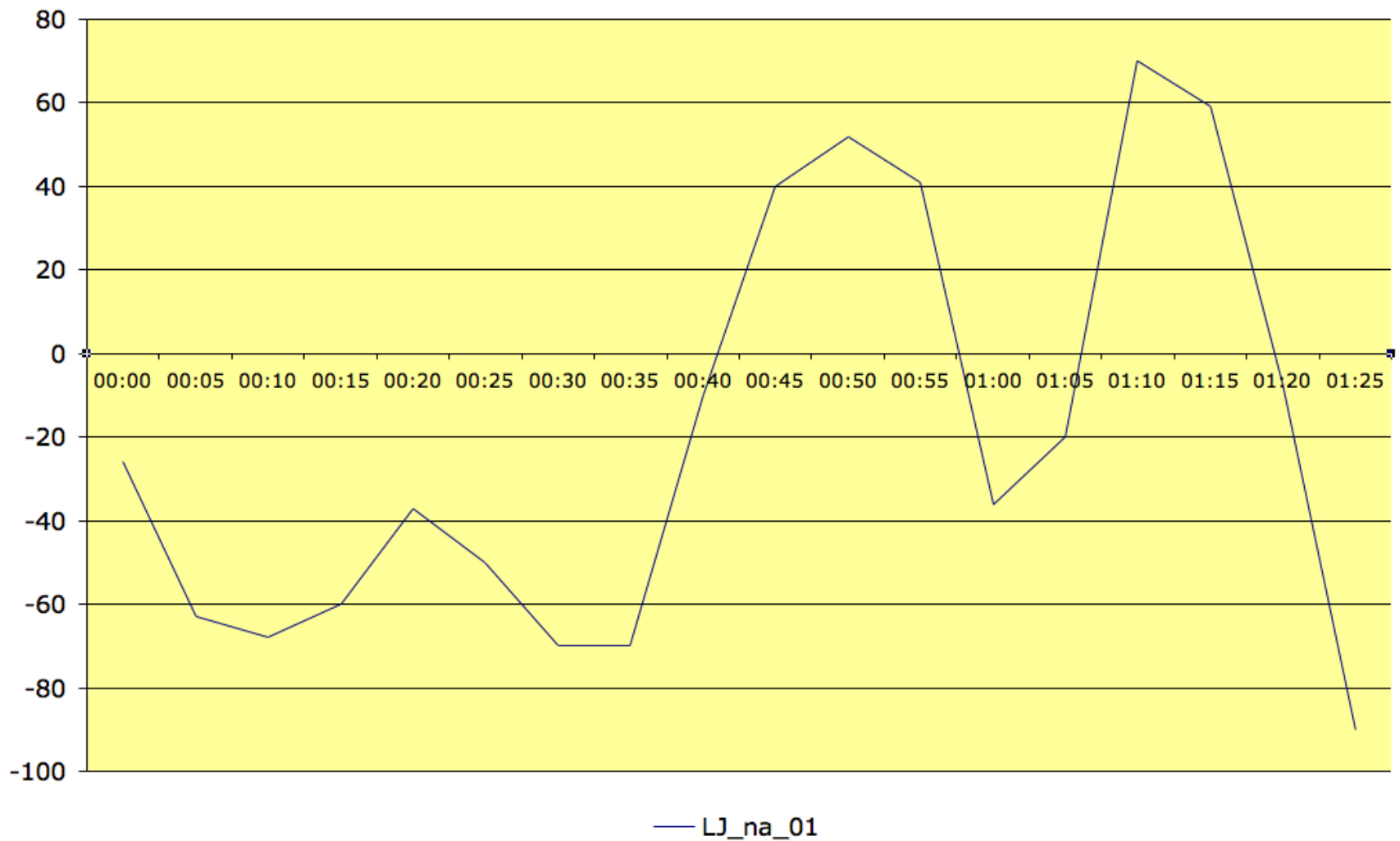
Tulemused 2 – 3. Test Muusika ja tants koos

Fragment 1 – kunstnikud

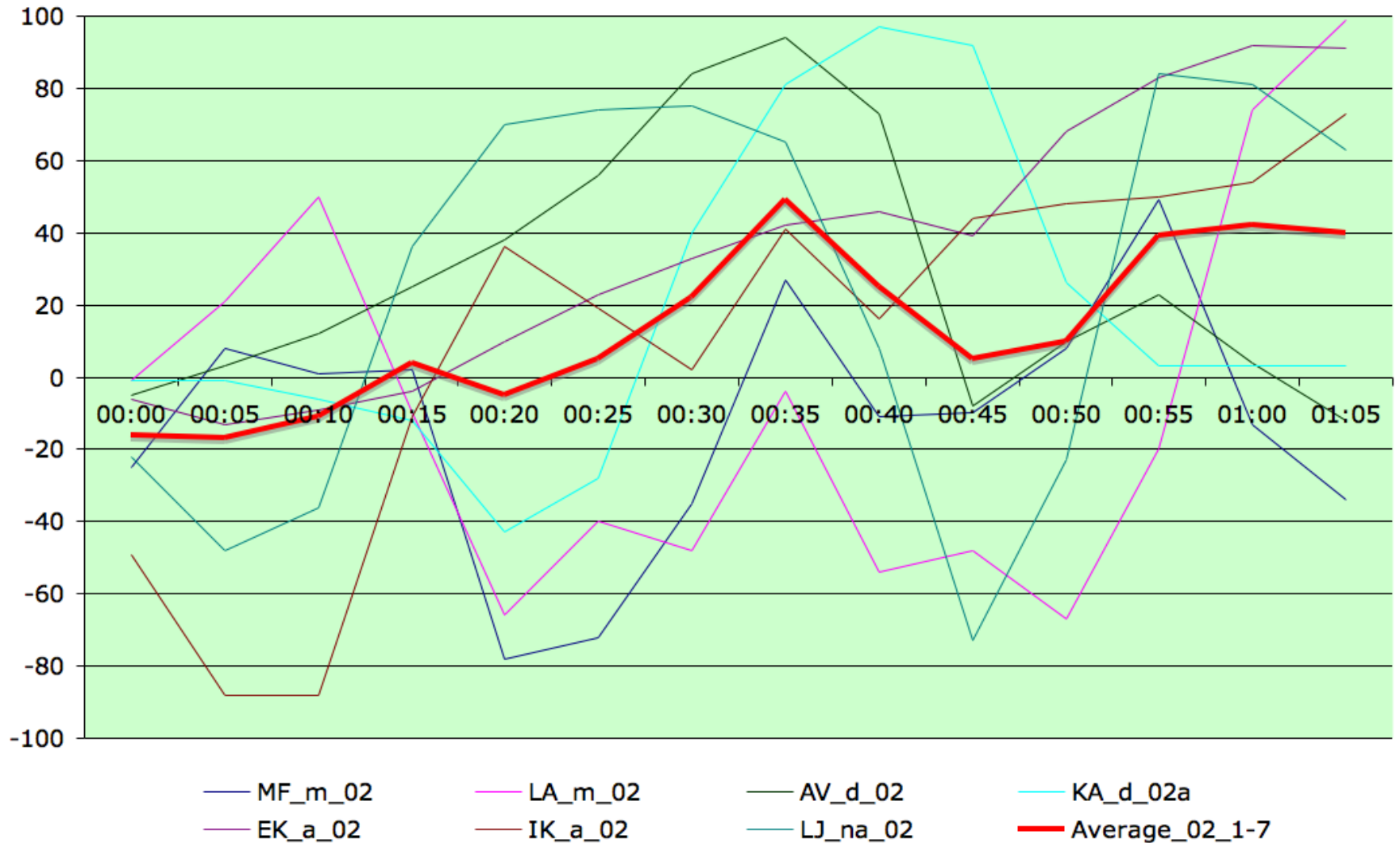
Tulemused 2 – 3. Test Muusika ja tants koos

Fragment 1 – mitte-kunstnik

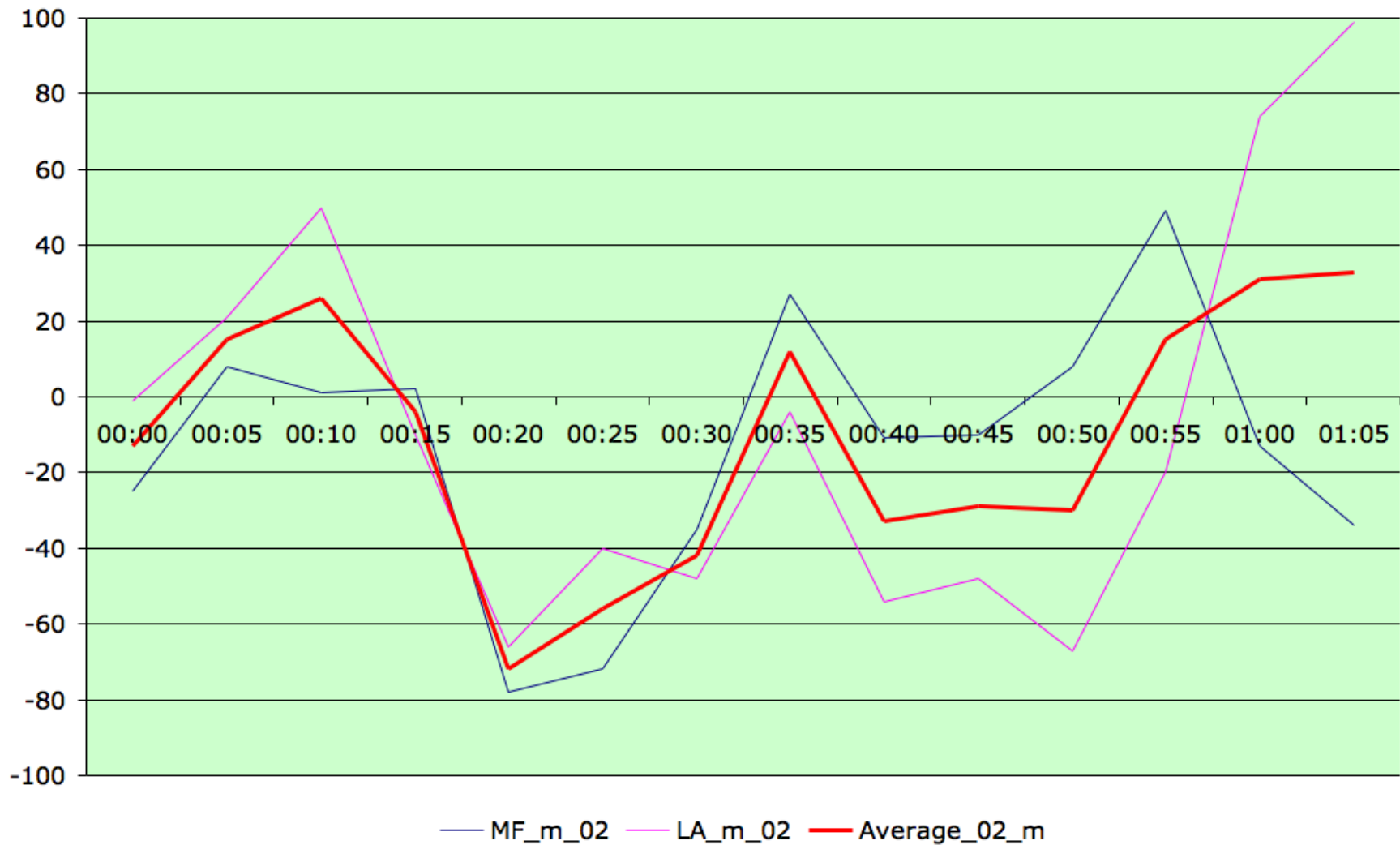
Tulemused 2 – 3. Test Muusika ja tants koos

Fragment 2 – osalejad 1–7

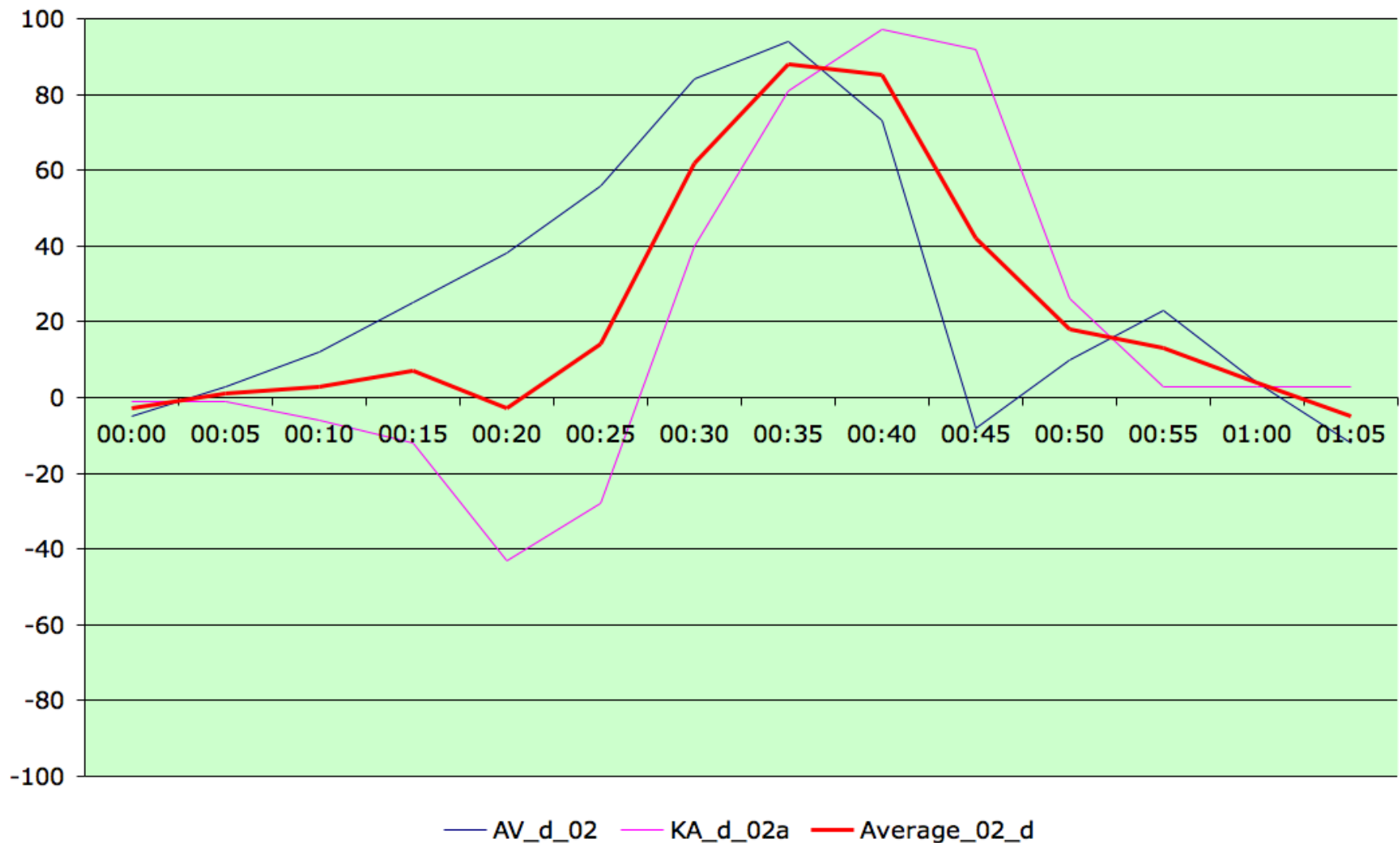
Tulemused 2 – 3. Test Muusika ja tants koos

Fragment 2 – muusikud

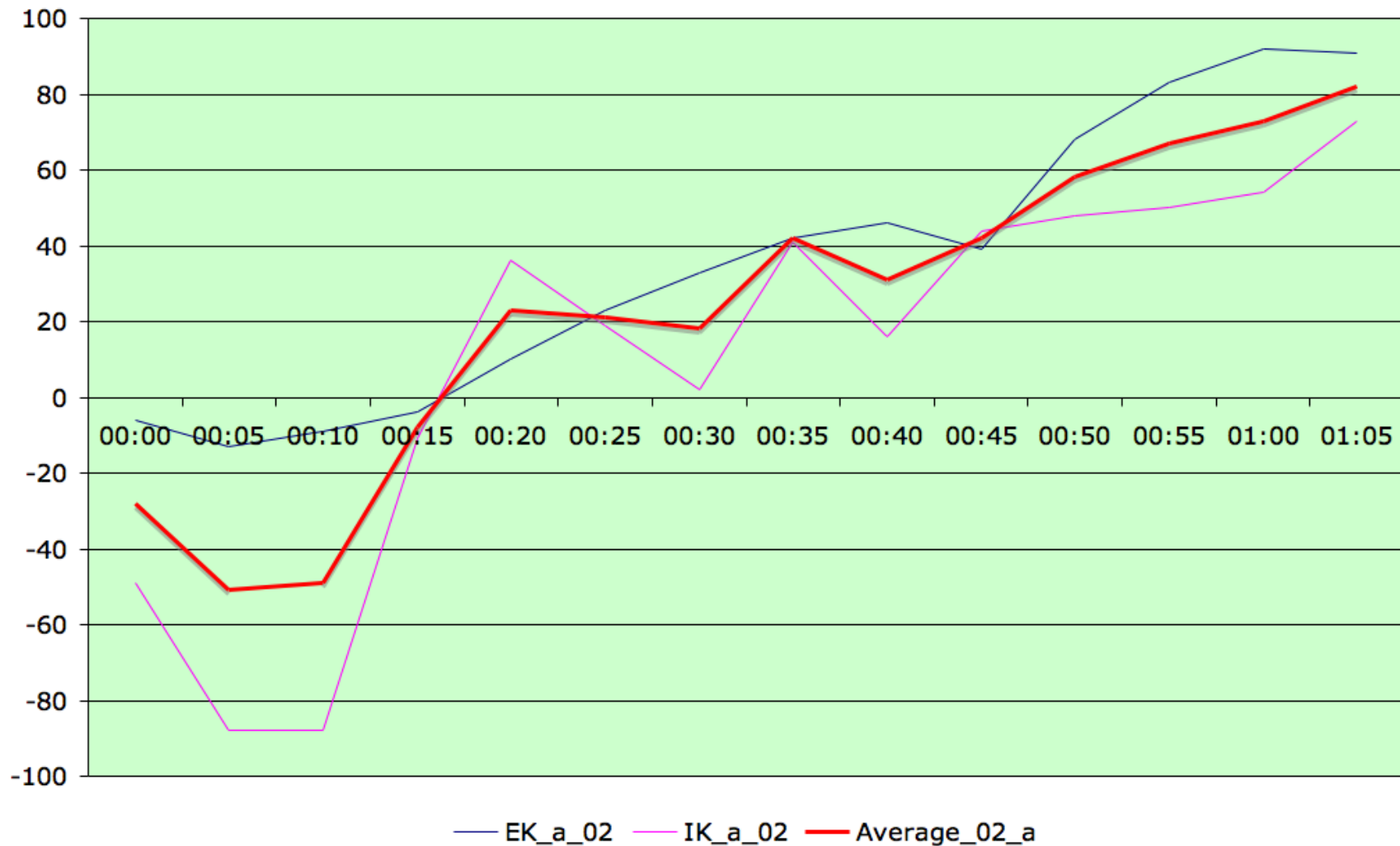
Tulemused 2 – 3. Test Muusika ja tants koos

Fragment 2 – tantsijad

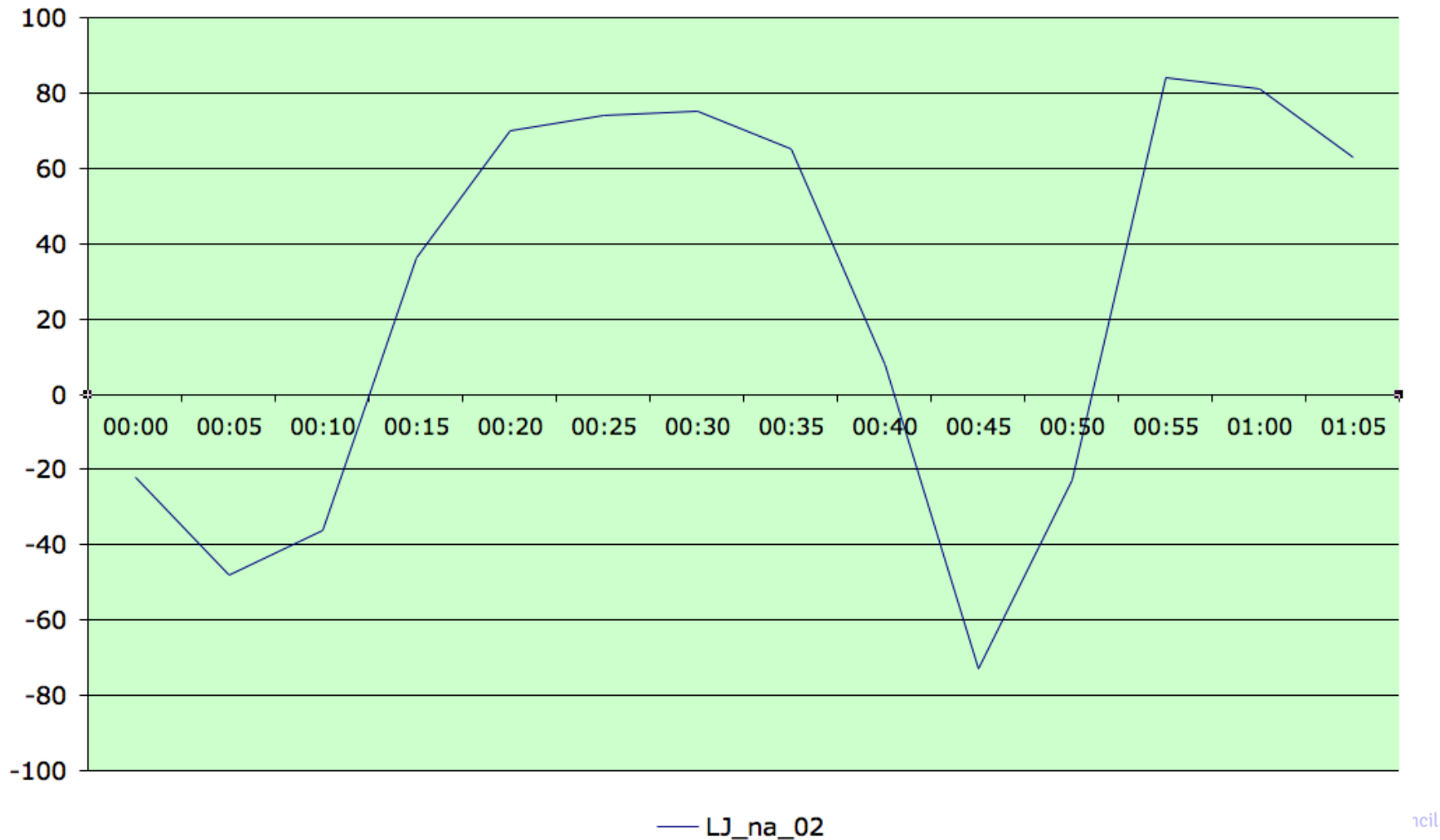
Tulemused 2 – 3. Test Muusika ja tants koos

Fragment 2 – kunstnikud

Tulemused 2 – 3. Test Muusika ja tants koos

Fragment 2 – mitte-kunstnik

Kasutatud kirjandus (1)

- Aus, K.; Lock, G. (2012). Liikumiskvaliteedid koreomuusikaliste seoste parameetrina tantsuetenduse „Tallinn–Aegviidu“ näitel [Movement qualities as choreomusical parameter in the dance performance „Tallinn–Aegviidu“]. *Res Artis*, 1(1), 64–78.
- Burt, R. (2009). The Specter of Interdisciplinarity. *Dance Research Journal*, Volume 41, Number 1, Summer 2009, 3-22.
- Klien, M.; Valk, S.; Gormly, J. et al. (2008). *Choreography as an Aesthetics of Change* (Daghdha Framemakers series). Limerick: Daghdha Dance Company.
- Lock, G. (2011a). On concepts of listening as embodied, active and creative process within a changing sonic environment. In *Proceedings of the 7th International Scientific Conference „Problems in Music Pedagogy“* (ed. Jelena Davidova), September 22–24, 2011 Daugavpils University (Latvia), 181-193. http://lapas.du.lv/pmp/7_pmp_programme.html [see an excerpt in: <http://koreo.blogspot.com/2012/02/sound-and-embodiement-music-and-dance.html>].

Kasutatud kirjandus (2)

Lock, G. (2011b). Fantasies of Tahkuna. Choreographical main idea by Kaspar Aus, G. Lock, choreography by the dancers (4), musical design and piano improvisations by Gerhard Lock, 06.08.2011, final performance of choreomusical workshop, Käina Cultural Centre, Hiiumaa Dance Festival 2011, 25' [YouTube link follows].

Lock, G. [2012]. Tension Design. www.schoenberg.ee/tension-design/tension-design.html.

Malloch, S. & Trevarthen, C. (2009). Communicative Musicality: Exploring the Basis of Human Companionship. Oxford, New York : Oxford University Press, 2010. [Part 5 "Musicality in performance", 531-610.

Reason, M. & Reynolds, D. (2010). Kinesthesia, Empathy, and Related Pleasures: An Inquiry into Audience Experiences of Watching Dance. Dance Research Journal, Volume 42, Number 2, Winter 2010, 49-75.

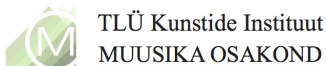
Muusika ja tantsu interaktsioon loovuse, musikaalsuse ja improvisatsiooni aspektist

Aitäh tähelepanu eest!

gerhard.lock@tlu.ee

TEDEA: www.schoenberg.ee/tension-design/tension-design.html

This research is supported by **Estonian Science Foundation/Estonian Research Council grant ETF8497**. I am very thankful to Hans-Gunter Lock (Estonian Academy of Music and Theatre/Estonian Academy of Arts/Loomeheli OÜ) for technical support concerning the experimental equipment TEDEA as well as to all participants sharing their valuable time with this project and giving encouraging feedback.

Hiumaa TantsuFestival